

yoral que manda a los pastores» és enterament infundada; i encara que *DAut* pretén que és «el que con subordinación al mayoral manda sobre el zagal y el pastor» aquest mateix dicc. dona a entendre que tot plegat és una acc. suposada i «etimològica». ¹ Tot això es basa en un malentès (que deixa en ridícul els acadèmics) del sentit de l'ètimon àrab, que traduïnt-lo al peu de la lletra atribueixen al mot castellà És veritat que *rabb* significa 'senyor' o 'amo' en àrab; però en la llengua viva s'usava *rabb*, igual que els seus sinònims *ḏū* i *sāhib*, com un mer exponent gramatical, amb el valor substantivador 'el de, l'home de': *rabbat al-hāsan* 'dona bella' (pròpiament 'mestressa de formosor'), *rabb zann* 'el qui creu alguna cosa' ('amo d'una opinió'), veg Dozy, *Lettre à M Fleischer --- explicative du texte d'al-Makkari*, Leyden, 1871, p. 65; Dozy, *Suppl aux Dī Ar* I, 498b; Neuvonen, *Los Arab. en el S XIII*, 186-7. En conclusió l'àrab *rabb ad-da'n* significa simplement 'el dels moltons', i no hi ha proves que mai hagi designat un personatge gaire més elevat que l'humil rabadà dels nostres dies Per a més proves i doc. veg. *DCEC/DECH*, RABADAN.

És ben clar que no té el mateix origen que *rabada*, ben insegur que hi tingui gaire relació, un mot **rapal* que només apareix en el *Decam* català de 1429: «volia ésser lo seu escuder e *rapal*» IX, § 4 523.5, traduïnt «fante e *jamiglo*» (o sigui 'criat, servidor'). No en sabem res de semblant. Cap lexicògraf no ho ha recollit, que ho sapiguem Imaginar que es derivi de *PAL* (p ex. en combinació amb *re-* <RETRO-), sembla ben poc enraonat, car fins amb la imaginativa suposició d'un sentit etimològic 'pal de darrere, puntal, suport' > 'ajudant', seria una combinació massa audaç i hipotètica

Superficialment un pensa en el castellà *rapaz*, que tingué també el sentit de 'criadet', però no hi podem creure entre que ja aquest significat no és el normal en cast., i l'audaç i inversemblant premissa fonètica que això suposaria: un **rapau* canviat en *rapal* (segons *guau* > *gual*, *fornau* > *fornal* etc.), evolució extremadament popular, en contradicció amb el caràcter de fonètica mig-sàvia que l'etimologia *RAPACEM* pressu-

Hem pensat doncs si el mot *rapal* podria ser una forma germana de *rabada*, i arag. *rapatán*, encara que no es tracti de pastors, sinó de dos joves que se'n van de la pàtria per millorar de fortuna Pel costat de la forma no hi ha via tancada: si *rabb-ad-da'n* 'rabada' ja estava soldat en hispano-àrab vulgar, esdevenia susceptible de la llei de desplaçament d'accent en els mots on la síl·laba penúltima és llarga, d'on **rapāden* > **rapade*, ultra-catalanitzat pels moriscos mateixos en *pal* segons el model mossàr. *gado*/cat. *gual* (VADUM), *pede*/*peu*, *malaut*/*malalt*, *biçaut*/*visalto* (GUISANTE), *fideu*/*fidelet* i d'altres. Val a dir que aquesta combinació no és menys hipotètica ni més versemblant que les altres dues.

Potser en definitiva la cosa menys arriscada fóra admetre un encreuament de *rapaç* amb *ràbeu* (/rèbeu/rèbol, RAPIDUS) 'desenfrenat', tenint en compte que RA-

PACEM ha donat també (*llop*) *rabat* en català (observem que ignorem si l'hapax *rapal* s'accentuava en la síl·laba *ra* o en *pa*)

DERIV.: *Egua rabadana*.

¹ Del *DAut* ho pren Lab, afegint-ho, com una altra acc., al sentit del cat *rabada*, que dona correctament. En què res d'això no hi ha hagut en català estan d'acord tots els altres diccionaris nostres —Belv., *DAG*, *DFa*—, com ho reconeix l'*AlcM* (tot i que aquest es creu que en castellà és diferent).

Rabadoquí, V. *ribald* *Rabagall*, *rabàgol*, *rabai*, V. *rabassa* *Rabal*, V. *raval* *Raball*, *raballa*, *raballot*, V. *rabassa* *Rabanissa*, V. *rave* *Rabaquet*, V. *rabec*, *-equet* *Rabar*, V. *rabassa*

RABASSA, 'part baixa de la soca dels arbres i arbustos, i de les grosses mates, d'on arrenca l'arrelam', mot afí amb RABADA 'part baixa del cos dels animals i de l'home, d'on arrenca la cua o el còccix', i amb el cast. i port. *ra*bo 'cua grossa o carnosà' (que és també català de València, i possiblement mossàrab), és probable que tots ells es derivin del ll. *RAPUM*, ll vg *RAPA*, 'nap rodó', per les arrels grosses i voluminoses d'aquesta hortalissa □ 1.ª doc : 1249.

A la Lleuda de Cotlliure, de 1249, enmig de la llista d'articles de comerç, dels quals s'indica els drets que paguen: «--- Carga de *rabassa* - 6 diners e mealla; carga de mira <1>ls, - 6 drs. e m^a» [en el sentit de *vidre de miralls*, com aclareix la lleuda tortosina de 1252], *RLR* IV, 250 En les notes de la procuració reial del regne de Mallorca-Rosselló (a Perpinyà) sobre tractes amb els boscaters del Conflent, en l'any 1306: «fesem mercat --- ab En R. Vidal, de Mosset, que eyl pusca talar, e fer conches e morters, en lo dit bosch de Querensà, de tota la *rabasa* de fust, <e> que n on tallen aybre negun qui fos bo a selces: per preu, de cascuna somada, 3 sous», *RLR* VIII, 69. En un report sobre negociacions relatives a captius: «si algun, hic assaÿan de fugir [e]és tornat, li tallen lo nas e les orelles, e l'obren en ssots, e pozen-li una cadena al co <1>ls, ab una *rabassa*, e dos parells de cadenes als peus», c. 1326 (Finke, *Acta Ar* III, 513) Disposició de Tortosa, a 1340. «Contra aquelles qui trencaran o tallaran *rabages* d'oliveres ni altres arbres» (*BABL* XI, 390). «Que totes les *rabasses* agen a 'rrencar, y a fer bastons dins lo poble de Sent Ilari» a. 1381 (CaCandi, *St Hilari Sacalm*, p 160).

També aviat en trobem documentació literària: «En Robert --- / una filla gentil e tendre / ha, que faria <a> 'nfillar: / Déu Ji vulla bon marit dar, / per ço que multiplic lo món; / càr totes quantes filles són / eixides d'aquella *rabassa* / poden estar en tota plaça, / que no n'hi vendran de pus belles», BMetge (*Medecina a tot mal*, v. 106). «--- De tal verí vos daré / que no hi serà bastant triaga / —Na vella pudent embriaga, / fets-me lo pijor que puscats! / ¿Cuidats vos, si bé m menaçats, / que per això reta la força? [lleg potser 'per això m ret' a la força'] / Despüllada